

gaja, izvzemli podeljke, vsek dan stojim. (Uredništvo: ulica sv. Antona št. 20, I. nadstropje. Dopolni maj se pošilja.)
 Antona Gorbac. — Lastnik tiskarne Edinost. — Edinost. Naročnin: 1. 7. — 3 mesece L 10.00, pol leta L 20.00, leto L 40.00. — In celo leto L 60.00. — Za izposojanje mesečno 5 fr več. — Telefon uredništva in uprave št. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm.) — Oglasi trgovcev in obrtnikov po 40 cent. osmrtina, zahvale, poslanice in vabila po L 1.—, oglasi denarnih zavodov po L 2.—. — Mali oglasi po 20 cent. beseda, najmanj pa L 2.—. — Oglasi, naročniki in reklamacije se pošiljajo izključno uprav Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Govor dr. Besednjaka v rimski zbornici

Odločen protest proti nasiljem v naši deželi ob volitvah

(Prevod po stenografičnem zapisniku)

Prosil sem za besedo, da izrečem svoj prvi govor v italijanskem jeziku. Italijanščina ni moj materin jezik. V nobeni soli, ne ljudski, ne srednji, me niso učili italijanščine in vsled tega bo moje govorjenje nekoliko negotovo in neodločno.

V italijanski parlament me je poslalo ljudstvo, ki živi ob skrajni meji države, ljudstvo, katerega jezik, posebnosti, običaji in zgodovina so ogromni večini zbornice, da ne rečem celoti, skoraj nepoznani. (Protesti. Medklci.)

Ko sem prišel v Rim, me je predvsem zadelo ravno nepoznavanje našega ljudstva povsod, kjer sem se imel priliko predstaviti kot Slovenec. Skratka: nikjer se mi ni pripetilo da bi naletel na človeka, ki bi se zdel poučen o razmerah, v katerih se nahaja naše ljudstvo, o potrebah in zahtevah Hrvatov in Slovencev v Italiji. Tudi nisem nikogar našel, ki bi vedel, kakšno vlogo ima vršiti naša narodna manjšina v okviru splošne državne politike.

Večina častitih tovarišev si misli, ko sliši govoriti o Hrvatih in Slovencih, ljudstvo nekoliko stotin tisoč duš, ki obljubljuje bregova Soče, kraško planoto, kršne griče Istre, torej ljudstvo, ki po svojem malem številu nima nikake važnosti za italijansko politično življenje.

Vprašanje hrvatsko-slovenskega ljudstva v Italiji je skoraj za vse italijanske politike tako majhno, tako krajeno, tako malo zanimivo vprašanje, da sprito težkih vprašanj, ki gonijo danes državno politiko, izgine in se zgubi. Vprašanja slovenskih manjšin Juljske Krajine ne čuti še italijansko javno mnenje kot vprašanje splošne državne politike. Slovenski volilci so nas poslali v italijanski parlament, da zastopamo tukaj življenjske interese našega ljudstva, katerega zgodovina, jezik in običaji in torej tudi potrebe so popolnoma posebne in se razlikujejo od potreb drugih pokrajin države.

Te interese, te posebne potrebe moramo mi tu zastopati. To je naša poglavitna naloga. Ne vem, iz katerega drugega razloga bi sedeli na teh klopek kot zastopniki Slovanov. Vsled tega trdim, in sicer z vsem poudarkom, da politika napram slovenskim manjšinam na severu države ne zadeva naših posebnih interesov, temveč indirektno tudi najvišje interese vse države in bodočega razvoja italijanske politike. V tem govoru bi hotel dokazati odločilno važnost, ki jo ima po mojem mnenju politika napram manjšinam za misli, ki jo ima Italija izvršiti v svetu. Fašizem je stopil v politično življenje države, proglašajoč italijansko carstvo (imperij) za vrhni cilj Italije. Carstvo je lahko v ustih nekaterih ljudi ter v kolonah nekaterih listov izraz pretiranega nacionalizma, toda jaz sem globoko prepričan, da ima to vrenje stvarno podlago v gospodarskih razmerah in v socialnem razvoju Italije. (Ploskanje.)

Zmotno je misliti, da je program italijanskega carstva le prazna beseda. Italijanski narod je tako zelo čedalje bogatejši na delovnih močeh da postajajo meje države čedalje bolj tesne. Medtem ko druge države delovne moči uvažajo, ne zna Italija, kaj bi začela s svojim človeškim materialom. Če bi Italija ne našla za svoje sirove selitvenega izhoda, bi jo zadušilo lastno izobilje na ljudeh. Dejstvo, da živi na 312.000 kvadratnih kilometrov ravnine 40 milijonov ljudi, ki se pomnožijo vsako leto za okoli 200.000 duš, je samo po sebi vznemirljiv pojav. V vsej Evropi ni druge dežele, ki bi nam nudila tak primer. Milijoni italijanskih delavcev bogatijo tuje dežele in služijo tujemu kapitalu. Nič ni bolj logičnega, nego da se Italija skuša osvoboditi gospodarske odvisnosti od inozemstva. Meni se zdi naravno, da skuša Italija na vse načine poskrbeti svojim sinovom gotov in stalen kruh. In za moderno kapitalistično družbo je navadno sredstvo za pridobitev novih gospodarskih virov — osvojitve novih kolonij.

Kapitalistični razvoj žene vse velike države na to pot. Še bolj zapleteno in neodločno postaja to stremiljenje tedaj v državah, ki se dušijo v izobilju delovnih moči, posebno pa tedaj, če obstojajo istočasno v Evropi tekmujoče kapitalistične države, katere sprito svojega neznačnega prebivalstva nimajo absolutne potrebe kolonijalnih posestev. Italijansko carstvo je torej zvezano z razvojem modernega kapitalizma.

Vi, častiti tovariši, ste prepričani, da carstvo pride. Vedite pa, častiti tovariši, da bo morala Italija priti s tem v dotiko z drugimi plemeni. Morali boste vladati ljudstvom, ki govorijo druge jezike, ki imajo druge posebnosti, drugo zgodovino, druge običaje in druge tradicije. Zaveževanje novih dežel ni čisto najtežja naloga, temveč je najtežja in tudi najvažnejša naloga dobro upravljati ta ljudstva in si jih pridobiti. Najtežja, toda tudi najizdatnejša je politika, s katero se ljudstva zadovoljujejo. Za tako politiko je treba imeti mnogo sposobnosti, ki se zadobivajo le s časom in ki se razvijajo na podlagi dolgih in večina množnih izkušenj. Preden postane ta sposobnost tradicija političnih voditeljev države, pretečejo desetletja.

Z aneksijo novih pokrajin je prišla Italija prvič v svoji zgodovini v neposredno dotiko z ljudstvi, ki so zelo razvita, ki imajo drugo narodno zavest. Vladati tem ljudstvom drugega plemena je za Italijo popolnoma nova, do sedaj nepoznana naloga. Italija nima na tem polju nikake izkušnje, zakaj Slovenci ob Nadiži, ki so bili priključeni v l. 1866., ne da bi bili imeli nobene narodne zavesti, se od Slovencev in Hrvatov naše dobe popolnoma razlikujejo. V polstoletju, ki je sledilo l. 1866., se je izvršilo narodno, kulturno in knjižno preorojenje in prebujenje slovenskega ljudstva. To polstoletje je duševnost slovenskega ljudstva tako spremenilo in preoblikovalo, da se nam Slovenci ob Nadiži zdijo danes skoraj kot nekako tuje ljudstvo. In ravno zato trdim, da so manjšine Juljske Krajine in Gornjega Podizja postavile Italijo pred popolnoma nove politične naloge. Italija bo morala dati v Juljski Krajini dokaz o svoji sposobnosti za upravljanje drugih plemen.

Fašistovska stranka, ki je zapisala v svoj program carstvo, bo razumela, kakšne in kolike važnosti je to vprašanje za bodočo politiko Italije. V Juljski Krajini se odloča torej o interesih, ki so mnogo večji in višji nego usoda in blagostanje slovensko-hrvatskega ljudstva. Vprašanje naših manjšin postaja v tej luči eno največjih in najvažnejših političnih vprašanj nove Italije. Morda je hotela Previdnost, da je prišla Italija v dotiko z drugorodnimi ljudstvi, ki so zelo razvita. Malo toda lepo ozemlje, na katerem živi naše ljudstvo, bi lahko postalo visoka šola politične modrosti za italijanske politike in upravitelje. Tam gori na skrajnem robu Jadranskega morja si lahko Italija pridobi tiste skušnje in lahko razvije vse one mnogolične kakovosti, ki tvorijo politični kapital ekspanzivnih narodov.

V luči teh idej vprašam, kakšna je bila in kakšna je politika vlade napram slovensko-hrvatskim manjšinam Juljske Krajine. Da bodo moja izvajanja jasna, moram povedati, kakšna je po mojem mnenju glavna politična naloga, ki jo morajo izvršiti vladna oblastva na našem ozemlju. Vsakdo mora priznati, da je zunanja, rekli bi materialna uprava našega ljudstva izven razprave. Suverenost italijanske države je popolna in nihče ji ne nasprotuje. Naše ljudstvo se pokori zakonom in naredbam oblastev, naše prebivalstvo plačuje redno in točno davke in pošilja svoje sinove v vojaško službo. S pomočjo prefektov, podprefektov, davčnih uradov in sodnih skuša vlada doseči izvrševanje vseh državnih zakonov v Juljski Krajini. Ako bi bilo to zunanje vladanje vrhni cilj politike napram slovenski in hrvatski manjšini, potem bi se lahko reklo, da je vlada že davno izvršila svojo nalogo in da nima izvršiti nobene druge naloge. Toda po mojem mnenju je najvažnejša in najodločilnejša naloga vlade glede manjšin drugačna.

Italija mora slovensko-hrvatsko ljudstvo duševno osvoboditi. Slovence in Hrvate mora pretvoriti v svobodne in zadovoljne državljane. Brez duševne osvoboditve je vsako zunanje vladanje brez vsakega pomena. Ko se ljudstvo samo po sebi in prostovoljno približa državi, ko se bo čutilo v mejah Italije svobodno in zadovoljno, samo tedaj se bo lahko reklo, da je Italija dosegla v Juljski Krajini svoj vrhni cilj.

Kako je skušala vlada doseči ta cilj? Dovolite mi, da lahko govorim odkritosrčno, da lahko povem brez prikrivanja, kar mislim. Nočem biti neiskren v italijanskem parlamentu. Danes sem hotel govoriti o šolski politiki ministra Gentile, o sodni politiki ministra Ogivio in o pokrajinski in občinski upravi, toda hočem odnesti besedo o tem na drugo priliko. Omejil bom svoj govor na politične volitve ob 6. aprila. Jaz in poslanec Wilfan sva bila v začetku volilne borbe sprejeta od ministrskega predsednika. G. Mussolini je dokazal, da točno uvideva politično važnost, ki bi jo moral imeti razvoj volilne borbe za duševno razpoloženje manjšin v Juljski Krajini. Dal nama je jasna in točna zagotovila, da se bo volilna borba v naših deželah razvijala popolnoma svobodno in nama je celo naložil, naj mi direktno javimo vsako nasilje, da ga prepreči, in če potrebno, tudi zatre. Vrnila sva se v Juljsko Krajino polna zaupanja ter sva sporočila veselo vest našemu ljudstvu. Naši listi so objavili izjave ministrskega predsednika in pozvali ljudstvo, naj ima neomajno zaupanje v besedo g. Mussolinija. «Ministrski predsednik je človek, ki drži svojo obljubo in ima potrebno oblast in potrebno moč, da lahko stori spoštovati naše zakone.»

Tako so pisali naši listi, tako so ponavljali naš govorniki na vseh volilnih shodih in sestankih, ki so se vršili med našim ljudstvom. Naši kmetje so nam verjeli. Od vasi do vasi, od hiše do hiše je šlo tedaj ime Mussolini in prvi krat po prihodu Mussolinija na vladno so gledali stotine tisoč Slovencev in Hrvatov enodušno in s trdnim zaupanjem v ministrskega predsednika in so videli v njem zaščitnika njihove svobode. Ugled osrednje vlade je poskočil v oči našega ljudstva. Toda kaj se je v resnici godilo v Juljski Krajini v času volilne borbe?

Iz ljubezni do resnice izjavljam odkrito, da so se v tržaški pokrajini vršile volilna borba in volitve svobodno. Krajevna oblastva in fašistovske organizacije so spoštovalje voljo in naredbe ministrskega predsednika. Tudi v Istri so se vršile volilni shodi mirno. Toda dan 6. aprila v Istri kakor vsa volilna borba na Goriškem je bila tragična epizoda v življenju našega ljudstva. Ne bojim se povedati pred zbornico popolno resnico o volitvah v naši deželi. Kar se je zgodilo pri nas v času volilne borbe, pomeni odkrit upor proti ukazom ministrskega predsednika, organiziran od krajevnih oblastev in tamkajšnjih fašistov. (Godrnjanje na skrajni desnici.)

Mrach: Prva nasilja so bila vaša. Duševnost ki ste jo obrazovali skozi 30 let, se ne menja v enem letu!

Besednjak: Odločil sem se, da povem tu v zbornici vse, kar mislim reči, vso resnico, tudi če bi me imeli poslati ven. (Glasovi: Ne, ne! Pretiravate!)

Besednjak: ...imeli smo nasilja. Našim volilecem so se jemale volilne legitimacije, zastopniki naše liste so bili odstranjeni iz volilnih sekcij družinski očetje in mladeniči so bili pretepeni, borba se je vodila v nekaterih krajih s strelji iz pušk, in v bolnišnicah smo imeli ranjence. In da ne bodo častiti tovariši mislili, da lažem, izjavljam, da se je v dnevih otvoritve parlamenta vršil v Vipavski dolini pogreb prvega slovenskega političnega mučenika. (Godrnjanje na desnici.)

Mrach: Mi imamo toliko političnih mučenikov, ml!

Besednjak: ...Ko sem bil na poti proti Rimu, so pokopavali v Ajdovščini delavca Antona Štrancarja, ki je umrl na posledicah strela iz puške, ki ga je zadel na volilnem shodu v Ajdovščini. Na tisoče slovenskih kmetov in deklic v belem je šlo jokaje za pogrebniškim sprevodom ter izročiti zemlji telesne ostanke Antona Štrancarja, ki je dal svoje življenje za naše ljudstvo. Da pa se ne bo reklo, da lažem, si dovoljujem izročiti ministrskemu predsedniku pokojniško sliko. (Pri teh besedah je stopil poslanec Besednjak iz svoje klopi in položil nekoliko fotografij pred ministrskega predsednika.)

Mussolini: Vi sami ste priznali v enem delu svojega govora da se je vršila vsa volilna borba svobodno in vi tudi veste, da so Slovenci in Hrvati v Istri in drugod že večkrat ubili nekoliko fašistov. (Ploskanje.) Vi to veste!

Besednjak: Govorim o volitvah ob 6. aprila in svobodno sem priznal samo za tržaško pokrajino.

Vtis, ki so ga napravila ta dejanja na dušo našega ljudstva, je bil porazen. Goriški Slovenci niso imeli v svoji politični zgodovini niti enega slučaja, da bi bil kdo izmed njih pustil svoje življenje v političnih borbah. V času, ko je naše ljudstvo imelo trdnjo zaupanje v osrednjo vladno in je verovalo, da ima v Mussoliniju mogočnega zaščitnika svoje svobode smo imeli mi goriški Slovenci po krivdi podrejenih organov prvega političnega mučenika.

Mussolini: Pod Avstrijo jih niste imeli, ker ste bili za Avstrijo. (Pripombe.)

Besednjak: Tako delajo krajevni zastopniki vlade za moralno in duševno osvoboditev našega ljudstva. Izjavljam, da so ti gospodje najhujši podiralci ugleda države med našim ljudstvom in največji škodljivci interesov Italije ob meji. Častiti Mussolini nima v naši deželi večjih sovražnikov, nego so mnogi njegovi prijatelji, ki vpijejo noč in dan: «Živel vodja!» (Godrnjanje.) Hrvatski in slovenski kmetje mislijo pristo tako-le: Mussolini je naše zastopnike opeharil ali pa nima kot načelnik vlade oblasti, da bi prišli podrejene organe k pokorščini. Ena in druga resnica je enako škodljiva, posebno če se pomisli kakšen pomen ima za naše ljudstvo beseda načelnik vlade. Mi, ki smo bili tudi prizadeti, smo odločno odklonili misel, da bi bil častiti Mussolini z nami neodkritosrčen. Jaz vem z absolutno gotovostjo, da je dal ministrski predsednik razne naredbe za zaščito našega ljudstva. Njegova dobra vera je izven dvoma. To smo izjavili v naših listih...

Mrach: Tako, da je prišlo takoj po vaših izjavah do nasilij. (Godrnjanje.)

Besednjak: To smo izjavili v naših listih in našemu ljudstvu smo jasno povedali, da so se podrejeni organi uprli iz osebnih interesov proti Mussolinijevim naredbam. Mussolini: Ni res!

Besednjak: Toda tudi to je napravilo na dušo našega ljudstva zelo mučen vtis in ugled ministrskega predsednika v naših množicah je bil omajan. Tako je moralna in duševna osvoboditev kakor jo izvršujejo podrejeni toda odgovorni organi v naši deželi. Namesto da bi ustvarjali prijateljske zveze na podlagi pristranske sodelovanja obeh plemen, se dviga v naši deželi čedalje bolj jasna pregraja ločitve.

Mussolini: Katero ustvarja vaša «Edinost». Ali jo čitate Vi? Ali čitate tudi «Novo dobo»?

Besednjak: O tem se lahko prepriča vsakdo, ki zna presojati številne podatke o volitvah. V znak protesta prehajajo naše množice h komunizmu. (Godrnjanje.) Pri zadnjih volitvah v Juljski Krajini so dobili

komunisti nad 20.000 glasov, izmed katerih več nego polovica slovenskih glasov. Za komuniste so glasovali pri nas vasi, kjer ni bilo nikdar nobene komunistične organizacije, kjer niso imeli komunisti niti enega shoda ali sestanka. (Godrnjanje.) Veliko število komunističnih glasov, ki so jih dali naši kmetjski posestniki, nima drugega pomena nego pomen protesta proti razmeram v naši deželi...

Banelli: To je protest proti Italiji. (Odobranje. — Mrmranje.)

Predsednik: Častiti Banelli, ne zabite, da ste tajnik!... Pridite na predsedniško klop! (Veselost.)

Besednjak: Toda jaz sem globoko prepričan, da bo morala biti politika italijanske vlade napram slovenskim manjšinam

navdahnjena z vedno širšimi in višjimi navedbami, kakor sem dokazal, splošne interese države. Zelim, da bi nastopila ta doba čim prej, ker je to v interesu toliko našega ljudstva kolikor tudi italijanske države. Prosim ministrskega predsednika častitega Mussolinija v imenu slovenskega in hrvatskega ljudstva, naj posveti razmeram v naši deželi svojo skrb in svojo osebno zanimanje...

Mussolini: Sem že storil. Vi to veste glede zadrž in mnogo drugih zadev.

Besednjak: Zelim večje zanimanje, ki ne bo koristno samo za našo narodno manjšino, temveč bo tudi propevalo k pomnožitvi ugleda, političnega prestiža in moralne sile Italije, kateri voščim veliko in slavno bodočnost. (Odobranje leve. — Pripombe.)

Razprava o začasnem proračunu se nadaljuje

On. Martire o politiki fašistovske vlade napram Vatikanu - Sandrini za likvidacijo vojne odškodnine - Suvich o finančni politiki

RIM, 16. Takoj po otvoritvi zbornice je bilo verificiranih več mandatov, med temi tudi mandat nemškega poslanca Tinza.

Poslanec De Gasperi protestira proti razpustu Vzemajne blagajne za socialno oskrbo v Tridentu in proti imenovanju komisarja. Državni podtajnik Serpieri pojasni, da gre samo za delni razpust in sicer kolikor se tiče obveznega zavarovanja. Nadalje protestira De Gasperi proti fašistovskemu pohodu v Sopramonte blizu Tridenta.

Pri nadaljevanju razprave o začasnem proračunu dobi besedo poslanec Nasi, ki razpravlja v prvi vrsti o razmerju med opozicijo in vlado. On. Mussolini je po njegovem mnenju slabo poučen o notranjem političnem položaju. V deželo se še ni vrnila zakonitost. Opozicija mora čuvati, da se ohranijo njena načela nedotaknjena; čudno se mu zdi, da je Mussolini povabil opozicijo na sodelovanje. Demokratske ideje se ne dajo uničiti; demokracija bo ohranila vedno svoje ideje, ki se ne strinjajo niti z notranjo niti z zunanjo politiko sedanje vlade, ker zavračajo nacionalistični imperijalizem. Pravi demokraciji ne smejo pozabiti, da je bilo načelo samoodločbe narodov po vojski zavrženo, o čemer nam priča mučenštvo Črne gore.

Katoliški nacionallec (disident popularske stranke) on. Martire povzdiguje delo, ki ga je izvršila sedanja vlada za zbližanje države in Vatikanu. Ukrepi na šolskem polju, zboljšanje gnetnega položaja duhovščine in podpiranje cerkvenih misij v kolonijah, vsi ti činitelji pač jasno dokazujejo, da se je v vladnih krogih pojavilo stremiljenje za versko nacionalno politiko. Poleg tega pa bi morala država še bolj skrbeti za moralnost; preprečiti bi morala trgovino z umazaniam tiskom, nadzorovati bi morala knjižničarje. Govornik je proti ureditvi hazardnih iger.

Liberalce Sandrini poudarja potrebo, da se čimprej izplača vojna odškodnina; davke na vino bi se moral odpraviti. Govornik hvali reforme, ki jih je izvedla sedanja vlada na pravnem polju.

Fašist Suvich se bavi v prvi vrsti s finančno politiko sedanje vlade, kateri se je treba zahvaliti, da je bilo doseženo ravnotežje v državnem proračunu. Seveda glede zboljšanja financ se ne smemo vdajati iluzijam. Ako bo državni proračun izkazoval kaj prebitka, bo treba prebitke porabiti za plačevanje dolgov. Radi tega bo znižanje davkov nastopilo le postopno.

Posvetovanja za rekonstrukcijo jugosl. vlade

Važnost invalidskega kongresa v Ljubljani - Priprave na mednarodne konference

BEograd, 12. (Izv.) Na današnji konferenci ministrskega predsednika Pašića z ministri so razpravljali o rekonstrukciji vlade in o razpoloženju v radikalnih krogih glede tega vprašanja. Ako bi se izvršila širša rekonstrukcija, bi se zamenjalo 8 ministrov. Do rekonstrukcije bo prišlo morda tekotom prihodnjega tedna, nakar bi radikalni skušali doseči Pašićovo volilno vladno.

Zadeva poslanskih dnevnic ni še končno rešena. Opozicija zahteva še vedno izplačilo dnevnic. O tem vprašanju bo sklepal administrativni odbor.

Danes dopoldne je posetil predsednik skupščine Ljuba Jovanović ministra zunanjih poslov dr. Nincića. Razgovarjala sta se o delu, ki čaka jugoslovanske parlamentarne na mednarodnih konferencah. (Dne 1. julija se bo vršila mednarodna konferenca za trgovino v Bruslju, avgusta meseca pa v Bernu in Zenevi.) Sklenila sta, da skliče predsednik skupščine sejo načelnikov parlamentarnih skupin, na kateri bi se sporazumno z dr. Nincićem določili delegati za konferenco.

V političnih krogih vlada veliko zanimanje za invalidski kongres v Ljubljani, ki se prične dne 15. t. m. Za danes pričakuje akcijo invalidov pri kralju na Bledu. Ti akciji se pripisuje izredna važnost. V parlamentarnih krogih vlada mnenje, da bo uspeh akcije odvisen od oseb, ki bodo izvoljene v delegacijo. Ako bi bili izvoljeni v delegacijo pristajali sedanje vlade, se kralj ne bo mogel dolgo upirati stremiljenju radikalov za volilno vladno. Ako pa pojdejo na Bled osebe, ki so proti sedanjim vladim, je verjetno, da bo kralj zahteval še od sedanje vlade, da sprejme invalidski zakon.

Vesti o vojaški diktaturi

BEograd, 11. Ljuba Davidović se je danes razgovarjal z več opozicijskimi poslanci radi vesti o predstoječih energičnih korakih vlade proti opozicijskemu bloku, posebno pa tudi vesti o razpustu občinskega sveta v Ljubljani. Ni izključeno, da pride t. dni do plenarne seje opozicijskega bloka v Beogradu in Zagrebu, kakor tudi ne, da bi šla dva voditelja opozicijskega bloka na Bled h kralju in ga opozorila na posledice eventualne odločitve, da bi pri današnjem položaju Pašić vodil volitve. Tudi bi prosila kralja, naj upliva na to, da vlada drugače postopa proti strankam. O vsem tem pa se bo končno sklepalo na sestanku v Zagrebu.

Opozicija začena po svojih listih razširjati vesti o možnosti diktature. Te vesti pravijo, da je mogoča vojaška diktatura, ki bi trajala kakih pet let, če ne pride še ta mesec do spremembe vlade.

BEograd, 11. Današnje «Novosti» prinašajo sledečo vest: V nekaterih krogih kroji vesti o možnosti vojaške diktature. Ako komcem tega meseca ne pride do izmenjave Pašić-Pribičevićev vlade, in če se pokaže, da je Pašić napotil, potem bo, kakor se govori, prišla vojaška diktatura po vzorcu španske diktature. Kdo bo jugoslovanski Primo de Rivera, to sedaj še ni znano.

Zakaj je bil razpuščen ljubljanski občinski svet?

BEograd, 11. Včeraj popoldne so se najprej razširile po mestu neuradne vesti o razpustu ljubljanskega občinskega sveta. Ta dogodek je izzval v vsej politični javnosti neobičajno veliko zanimanje. V nacionalnih krogih so z zadoščanjem odobraval korak vlade, ki pomenja prvi korak v odlični brambi državne enotnosti. V vrstah opozicijskega bloka, posebno pa v beogradskih krogih SLS je vest napra-

Vila globoko depresijo. Vzemirjeni so le-
bali okrog, da bi ugotovili, v koliko je vla-
da v zvezi s odlokom ljubljanskega ve-
likega župana. Proti večeru so opozicijo-
nalci razširili vest, da se je razpustil občin-
skega sveta izvršil brez vednosti vlade,
ozirno ministristva notranjih zadev. Na-
večali so tudi neko izjavo notranjega mi-
nistra, ki je bil dal dopisniku ljubljans-
kega "Slovenca".

V političnih krogih je vest o razpustu
vzbudila posebno zanimanje ter so no-
vinarji skušali dobiti od notranjega mi-
nistra točnih pojasnil. Samoobsebi umevno,
da je notranji minister glede te zadeve va-
roval gotovo uradno tajnost in je bil
sploh zelo rezerviran, kar je bilo povsem
upravičeno. Po zanesljivih informacijah je
nesporno gotovo, da je ljubljanski veliki
župan odredil razpust občinskega sveta v
Ljubljani v soglasju s ministrom notranjih
del, ozirno na podlagi uradnih poročil,
ki jih je sprejela vlada o delovanju
klerikalno-komunistične večine v Ljub-
ljani.

Vladi blizu stoječi krogi s simpatijo po-
zdravljajo odlok ljubljanskega velikega žu-
pana v prepričanju, da se prične končno
z obračunavanjem in razčiščenjem pro-
tidržavnih elementov. Današnji beograd-
ski tisk prinaša kratke komentarje o raz-
pustu ter posebno pozdravlja odločnost
vlade, da je nastopila proti rušilcem se-
danjega državnega reda.

Podanik Simić prišel v Beograd.

BEograd, 11. Danes je prišel v Beograd
poslanik v Varšavi g. Simić, ki je bil sprejet
pri Pašiću. Govori se, da je pri tej priliki pri-
nesel obtežilen material proti Radicu z ozirom
na njegove zveze s sovjetsko Rusijo.

Škof Jeglič in dr. Sušteršič v Beogradu

BEograd, 11. Doktor Ivan Sušteršič,
voditelj opozicijske frakcije v SLS, je
včeraj prišel v Beograd. Kakor znano,
uživa dr. Sušteršič v nekaterih merodajnih
krogih precejšnje zaupanje. Danes ob 9.30
bo sprejel dr. Sušteršič v avdiciji pri mi-
nistru predsedniku Nikoli Pašiću. Za-
vedno vabilo mu je bilo že doposlano.

Včeraj je prišel v Beograd ljubljanski
vladnik dr. Anton Bonaventura Jeglič.
Včeraj je dr. Jeglič najvil svoj poset mi-
nistru predsedniku Nikoli Pašiću, ki
ga pa ni mogel sprejeti radi preobloženosti
z državnimi posli. Dr. Jeglič poskusi
danes dopoldne znova svojo srečo pri Pa-
šiću. Ni še znano, zakaj je prišel dr. Jeglič
v Beograd.

Povratak ljubljanskega škofa v Ljubljano

BEograd, 11. Nocoj je odpotoval v
Ljubljano ljubljanski škof dr. Anton Bona-
ventura Jeglič. Za svojega bivanja v Beo-
gradu se je škof dr. Jeglič razgovarjal z
več politiki. Nocoj je imel dolg razgovor s
pravoslavnim patrijarhom Dimitrijem o
zbliznanju in nacionalni akciji pravoslavne
in katoliške cerkve. Škof dr. Jeglič je bil
gost papeževskega nuncija msgr. Pelegrinet-
tija.

Trboveljski proces

BEograd, 11. Nocoj se je vrnil v
Ljubljano ljubljanski prvi državni pravnik
Domenico. Po petdnevem poročanju in
posvetovanju s pravosodnim ministrom in
z vlado o dogodkih v Trbovljah je bilo
sklenjeno, da se odpre trboveljski proces.

Italijanska kraljevska dvojica v Barceloni

Jutri ponoči bo odpotovala v domovino.
BARCELONA, 12. Na vseh postajah na
progi med Madridom in Barcelono so množice
ljudstva pozdravljale italijansko kraljevo dvo-
jico, ki se je vozila v dvornem vlaku. Ob 10.30
je vlak prišel na kolodvor De Gracia, ki je
bil okrašen z italijanskimi in španskimi za-
stavami ter s cvetjem. Kraljevi dvojici je iz-
kazal vojaško čast bataljon pešev: godba je
svirala italijansko kraljevo himno. Po slavnost-
nem sprejemu se je kraljeva dvojica sku-
pno s prestolonaslednikom odpravila s četr-
rovprežno gala kočijo v kraljevo palačo, na
kateri je plepolala zastava hiše Savoia. Tu je
bilo na čast kraljevske dvojici prirejeno kosilo.

Popoldne so si kralji, kraljica in prestolona-
slednik ogledali mestne muzeje in razne raz-
stave. Pri tej priliki je bila na čast kralju
otvorjena nova dvorana numizmatičnih zbirk.
Ob 17.30 je kraljeva dvojica povabila zastop-
nike mestnih oblasti na čaj na krov oklopnice
"Cavour".

Jutri bo kraljeva dvojica s svojim spre-
mstvom obiskala tvornice Pirelli, ki se naha-
tajo uro daleč od Barcelone, popoldne bo pri-
sostvovala bikoborbi, zvečer se bo zopet ukra-
cala na oklopnico "Cavour", kjer bo prirejena
poslovna pojedina. O ponoči bo kraljeva
dvojica s prestolonaslednikom odpotovala v
Italijo.

Painlevé — bodoči predsednik francoske republike?

Poincaré ne bo kandidiral

PARIZ, 12. Na današnjem sestanku
strank leve so se vršile priprave za vo-
litve predsednika republike. Posvetovali
so se prdvsem, koga naj kandidira levi-
ca. Za Painlevéja se je izreklo 306 navzočih,
za Doumerguea pa 149. Zmago painlevé-
tov na sestanku leve je že napovedal
današnji "Petit Parisien", ki piše, da bodo
painlevéisti zbrali okoli 450 glasov proti
Doumergue-u. Doumergue je izjavil pred
sestankom, da bo kandidiral, četudi pro-
pade pri glasovanju na sestanku.

Današnji "Matin" poroča iz zanesljivega
vira, da ne bo Poincaré v nobenem slučaju
kandidiral za predsednika republike.

Tudi Painlevé umaknil kandidatura

PARIZ, 12. Herriot in Briand sta prosila
Painlevéja, naj umakne kandidatura, ker
je predsednik zbornice. Painlevé je izjavil,
da je pripravljen to storiti, ako Doumer-
gue privoli v to, da kandidira kak tretji
republikanec.

Italijanske vojne ladje dokončale križarenje
po Donavi

DUNAJ, 12. Italijanska topničarka "Giovan-
ni" in torpedovka št. 75, ki sta pod vodstvom

korvetnega kapitana Catanee dovršili križa-
renje po Donavi, sta danes odpluli s Dunaja
po reki navzdol. Pred odhodom so italijanski
oblasti in na Dunaju prebivajoči italijanski
državljeni pozdravili mornarje. Na povratnem
potovanju se bosta ladji ustavili v Bratislavi,
Budimpešti, Beogradu, Orlovu in še v drugih
romunskih mestih, kjer je naseljenih mnogo
Italijanov. Proti jeseni se bosta vrnila v Spe-
zijo.

Spopad med francoskimi četami in Marokanci.

RABAT, 12. Francoske čete, ki so zaposlene
pri graditvi pristanišča. Donalad na levem
bregu reke Ousga, so odbile ponovne napade
močne tolpe marokanskih upornikov. Po ljutih

borbah so bili Marokanci razgani; na bojišče
je obšlo mnogo mrtvih, med njimi šerif
Abdul Selam El Khamitchy, glavar tolpe.

Drzen rop v New-Yorku

Ogromen plan roparjev.

NEW-YORK, 12. Kakih 10 oboroženih lo-
povov je pri belem dnevu ustavilo carsinski
avtomobil, na katerem je bilo naloženo ve-
liko število zavojev za dragulje, ki so pripeli
s parnikoma "Patric" in "Leviathan". Lopovi
so ustreljali osobe, ki so spremljale za-
klad ter ukradli 29 zavojev draguljev, vrednih
125 milijonov dolarjev, kar predstavlja v ita-
lijanski valuti znesek 2 milijardi in pol lir.

Truplo je bilo pozneje prepeljano v mrtvašnico
mestne bolnišnice.

Nesrečen padec mizarja. Mizar Peter Besed-
njak, star 63 let, stanujoč v ulici Guardia št.
52, je včeraj popoldne pri delu v skladišču za
premog na parniku "Venezia", naslranem v
Lloydovi ladjedelnici, padel s višine kakih 6
metrov na dno skladišča ter si pri tem zlomil
levo ključnico. Prepeljan je bil v mestno bol-
nišnico, kjer so ga sprejeli v kirurški ode-
delek.

Sreča v nesreči. Sinoci okoli 14. ure je bila
prepeljana v mestno bolnišnico 17-letna na-
takarica Margareta Dalf'Armi, stanujoča v
krajcu Gravisa pri Kopru, kjer je nameščena
pri občinskem svetovalecu Alojzu Nulli. De-
klara je bila ranjena od krogla iz revolverja v
levo stegno. Povedala je, da se je sanila sama
po nesreči. Včeraj popoldne je vzele doma iz
nekega predala gospodarskega samokosa, z na-
menom, da bi se ustrelila. Sklenila je umreti,
ker ni prejela od matere še delj časa nikake
vesti; radi tega se je čutila zelo nesrečno.

Predno je namerila celo na sro, se je hotela
prepričati, če je revolver nabasan. Pri ogled-
ovanju pa se je orožje nenadoma sprožilo in
krogla jo je ranila v stegno. Bolečine so ji ta-
koj pregnale misel na samomor. Deklica je
bila sprejeta v kirurški oddelok. Okrevala
bo v 3 tednih.

Vesti z Goriškega

Zelje Gorice. "Voce di Gorizia" lomi kopja
za zgradnjo proge Mestno-Ljubljana preko
Gorice, goriški dopisnik "Giornale d'Italia" pa
hoče imeti sedaj, ko je vlada dovolila 60 brez-
plačnih mest v dijaškem zavodu "Dante Al-
ghieri", še dom za vajence. Tudi mi privoščimo
nesrečni Gorici vse blagodati tega sveta.

Vendar smo mnenja, da bi bilo bolje hraniti
kopja za obrambo tega, kar se ima.

Zrtve sezone. Na Goriškem imamo sedaj
črešnje. Ker pa črešnje ne padajo same na tla,
ampak jih je treba trgati, se dogaja včasih,
da padejo nabiratelji s črešnje na tla.

V Oseku je padel s črešnje Anton Ličen in
si je pri padcu zlomil levo roko.

Isto se je dogodil v Komnu 53-letni Mariji
Dolmark. Pri padcu se je poškodovala na
desnem stegnu.

Zrtve avtomobila. V bližini Ločnice je podrl
avtomobil 48-letnega kolesarja Alojza Pecolle
iz Krminia in mu povzročil rane poškodbe.

Zrtve plesa. Na goriškem gradu se je vrtil
v nedeljo in ponedeljek tradicionalni ples, ka-
tereja se je udeležil tudi 18-letni Anton
Brezanin. V bližini grajskega ozidja se na-
haja z jarki prekopan prostor, ki ni bil nič
razsvetljen, vled česar so cepali ljudje v jarek
kakor muhe, in prav čudno je, da se ni dogo-
dila nikak nesreča. Edinola Brezanin je pa-
del tako nesrečno, da si je razbil glavo.

DAROV

V počastitev spomina mile kologice dr. Nade
Slavik daruje uredništvo "Edinosti" dijaški Ma-
tici L. 50. Denar hrani uredništvo.

Mesto cvetja na grob pok. Nadi Slavik da-
ruje družina Kravosova L. 10 Solakemu društvu.

Mesto cvetja na grob pok. dr. Nade Slavik
darujeta Gracijan in Marica Stepantič L. 50;
v isti namen g. Nice Stepantič L. 25 za Solako
društvo.

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržiščem trgu.

ogrške krome 0.0250 0.03

avstrijske krome 0.0320 0.0380

čehoslovaške krome 67.— 67.60

dinarji 96.85 97.10

leji 9.75 10.25

marke —.— —.—

dolarji 22.90 28.05

francoski franki 122.— 123.—

švicarski franki 404.— 407.—

angleški funti papirnati 99.15 99.35

SENO. Velik travnik v Zavljah se proda. Pa-
jasnita via Romagna 16, II. 751

BABICA avtorizirana sprejema nočete. Nizke
cene. Zdravnik na razpolago. Govoril slo-
vensko. Tajnost zajamčena. Slavec. Via Giu-
lia 29. 543

KRONE, srebrne, plačujem po L. 1.87. Via
Pondares 6, I. 748

FERMACI, resavci, 2 meseca stari, so na
prodaj. Naslov pri upravnistvu. 748

SOBA, v vili, v Sv. Križu, se da v najem le-
toviščarjem. Belgrado, via S. Nicolò 34, III. 750

DAROVIZA BIRMO

Velika izbira. Cene nizke.

Zlatarna ALBERT POVH

Trst, Via Mazzini št. 46 25

Affineria Metalli Preziosi

družba z om. j. (29)

Trst - Via Artisti 9 - Trst

Izvršuje preizkušnje vsake vrste.

Posebno ugodni pogoji za pre-
gledovanje mleka. 29

S tužnim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem,
da je naš ljubljini soproj oz. oče

Franc Dovgan

posesnik

danes, ob 6. uri zjutraj, preminul.

Pogreb se bo vršil v soboto, dne 14. t. m., iz hiše žalosti v Brežju na
pokopališče v Škočjan.

BREŽEC PRI DIVAČI, 12. junija 1924.

(412) Žalujoča soproga, otroci in ostali sorodniki.

Končala je danes svoje življenje

Karmela Vesel roj. Krmpotič

ter pustila v največji žalosti soproga odv. Jurija in otroke Jurija, Alek-
sandra in Tatjana, očeta Josipa Krmpotič, brate in sestre dr.
Marija, Sabino por. Radikon, Sergija in Ado kakor tudi druge
sorodnike.

Pogreb zemskih ostankov drage pokojnice se bo vršil 14. junija 1924,
ob 16. uri, iz hiše žalosti v Kolonji (nova cesta) št. 40 na južni kolodvor,
od koder se truplo prepelje v družinsko rakev v Ljubljani.

TRST, dne 12. junija 1924.

To velja kot direktno obvestilo.

Novo pogrebno podjetje, Corso V. E. III, 47. 14

Ustanovljena leta 1905.

Dolžniška glavica Lit. 15.000.000.— popolnoma vplačana.

Glavni sedež: TRST, Via S. Nicolò 9 (Lastna palača).

Podružnice: ABBAZIA — FIUME — MILANO — ZARA.

Olajšuje vsako trgovsko operacijo z Jugoslavijo

Jamči italijanske kredite v Jugoslaviji in jugoslovenske kredite

v Italiji ter eskomptira tozadevne akcepte.

Otvorja akreditivne za nakup blaga. Inkasira efekte in račune. Kupuje in prodaja dinarje in druge

valute. Izvršuje nakazila v dinarjih na vseh trgih Jugoslavije.

Sprejema vloge v Dinarjih ter jih obrestuje najbolje po dogovoru.

PODLISTEK

W. Collins:

BREZ IMENA

Roman.

Štirinajsto poglavje.

Bila je skoraj ena ura popoldne, ko je gos-
pod Pendril zapustil hišo. Gospodična Garth
se je silila kljubovati položaju in zato je vzele
v roke oporo in pismo ter ju prebrala počasi
in natančno stavek za stavkom. V tišini in
samoti je pred njenimi očmi ostala vsa dolga
stava dogodka do nameravane poroke med
Magdaleno in Traneisom Clarejem.

Ta ženitni načrt je napotil gospoda Vansto-
neja, da se je razklril svojemu prijatelju, česar
ne bi bil sicer nikdar napravil. Nato ga je
prijatelj opozoril na veljavnost oporo, kar
ga je gnalo domov, da je pozval s pismom
odvetnika. In ta pričačkovani obisk ga je pri-
silil, da je prenešal svoje potovanje od sobote
na petek, na tisti petek, ko se je pripetila že-
lezniška nesreča, na tisti petek, ko se je peljal

smrti naproti. Njegovi smrti je sledila druga
nesreča, ki je razdejala hišo, ustvarila brezupen
položaj obeh hčera, odkrila tajno, ki jo je to
jutro tako pretresla, in prineslo še hujske od-
kritje, da sta obe dekletki siroti brez sredstev.

Prvič je jasno videla pred seboj ves potek
dogodkov, tako jasno, kakor je bilo brezobla-
žno nebo in sveže zelenje drevja zunaj v soln-
čnem sijaju.

Toda kako in kdaj naj odkrije hčerkama
njih nezakonsko rojstvo? Takoj po smrti sta-
rišev se ji je zdelo to nekaj nemogočega. Ali
vendar, ali ni bilo to neobhodno potrebno? Ali
ni mogoče, da bi jo slučaj prehitel? In njeno
obnavljanje bi utegnilo še povzročiti novo
zlo.

Ta razmotrivanja je premišljevala na neki
vrtni klopi; toda naj se je tako pretehtala
vse okoliščine, ni mogla priti do sklepa.

"Pomagaš mi, o Gospod, in svetuj mi, kaj
naj napravim!" je vzklila glasno. "Kako naj
jima to povem?"

"Ni treba, da bi jima kdo povedal, ker že
vesta," je rekel neki glas nad njo.

Skočila je na noge in se ozrla: Magdalena

je stala pred njo, Magdalena je izpregovorila
te besede.

Njena visoka, čedna postava v črni žalni
obleki se je odražala izza ozadja listnega ze-
lenja, obraz je bil snežnobel in miren, oči so
ji zrlle odločno in z ledeno resignacijo.

"Midve vse veva," je ponovila z jasnim,
umerjenim glasom. "Hčerki gospoda Vansto-
neja ne pripadeta nikomur, postava jih pre-
pušča brezpogojno milosti njih strica."

Brez solze na licu, brez najmanjšega tresljaja
glasu je ponovila odvetnikove besede.

Gospodična Garth je prestrašena stopila
korak nazaj in se oprijela naslonjala klopi,
da ne pade; zavrtelo se ji je v glavi in v hipni
slabosti je zaprla oči. Ko se je zopet zavedla
in odprla oči, je ležala v Magdaleninem na-
ročju, začutila je na obličju njen dih, Magda-
lenine hladne ustne so jo hotele poljubiti. Iz-
ognila se je poljubu, zakaj od usten tega de-
kleta jo je stresel mrz pot na životo.

"Ti si prisluskovala?" je izpregovorila.
"Kje?"

"Pod odprtim oknom."

"Tekom vsega pogovora?"

"Od začetka do konca."